

MAJ-LIS PITKÄNEN (TOIM.)

An illustration of Santa Claus sitting in a wooden chair in a room. He is wearing a red suit with white fur trim and a white hat. The room is decorated with snow, and there is a window with a view of a snowy landscape. A clock is visible on a table to the right.

*Antaa salaman tulla,
minä odotan*

JOHNNY
Kniga

KALERVO PALSAN KIRJEITÄ

MAJ-LIS PITKÄNEN (TOIM.):

**ANTAA SALAMAN TULLA,
MINÄ ODOTAN**

KALERVO PALSAN KIRJEITÄ

JOHNNY
Kniga

Copyright © Maj-Lis Pitkänen 2015

Esseen "Ehdoton elämä" copyright © Tuula Karjalainen 2015

Johnny Kniga Kustannus

imprint of Werner Söderström Corporation,

PL 314 (Korkeavuorenkatu 37), 00101 Helsinki

www.johnnykniga.fi

ISBN 978-951-0-41288-6

Painettu EU:ssa.

SISÄLTÖ

Maj-Lis Pitkänen: TAIDE PITKÄ, ELÄMÄ LYHYT (Kalervo "Kalle" Palsa 1947-87)	7
--	---

KALERVO PALSAN KIRJEITÄ

Maj-Lis Pitkäselle 1969-73.....	52
Maj-Lis Pitkäselle 1978-87.....	118
Äidille 1973-78.....	216

Tuula Karjalainen: EHDOTON ELÄMÄ	237
---	-----

Kirjeissä mainittuja henkilöitä	252
Kalervo Palsan lyhyt sukuselvitys.....	266
Kalervo Palsan lyhennetty ansioluettelo.....	268

Kalle 70-luvun puolivälissä Getsemanen portailla. Kuva K. Palsan jäämistö.

TAIDE PITKÄ, ELÄMÄ LYHYT

KALERVO (KALLE) PALSA 1947-87

MATALAN MAJAN KASVATTI

Kittilän keskustan läpi kulkee tie, joka kuljettaa turisteja Leville. Matkailu on tuonut rahaa ja hyvinvointia kuntaan. Mahtipontinen kunnantalo hallitsee kylää; kaupat, pankit, matkamuistomyymälät ja hienot omakotitalot reunustavat päätieta. Vastakohtana tälle, sivutien varrella, piilossa katseilta, Kivitien ja Ansatien risteyksessä kyyhöttää pieni punainen mökki ja vaja, jossa on kirkkaansiniseksi maalattu ovi. Se on taiteilija Kalervo Palsan kotimökki ja ateljee.

Mökki on rakennettu ennen sotia ja on niitä harvoja rakennuksia, joita saksalaiset eivät polttaneet. Moni olisi halunnut hävittää tämän Kittilän köyhälistön elämästä muistuttavan hökkelin pois silmistä ja rakentaa tilalle uusia paritaloja. Palsa maalasi ateljeen päätyyn suuren silmän pihapiirin suojaksi.

Palsa syntyi sodanjälkeiseen Kittilään. Yhteiskunnalliset erot olivat suuria. Palsan perhe asui "Narikalla", pahamaineisella köyhälistön alueella, jota muu kyläyhteisö ylenkatsoi. Narikalla oli oma alakulttuurinsa ja voimakas yhteenkuuluvuudentunne.

Lappia jälleenrakennettiin vauhdilla ja etelästä tuli jätkiä savotoille töihin. Kallen isä, Huugo Palsa, oli yksi heistä. Hän oli osittain invalidi.

Tarinan mukaan hän olisi haavoittunut kansalaissodassa ja ollut Henalan vankileirillä. Ennen kansalaissotaa hänen kerrotaan olleen kirjailija Johannes Linnankosken talossa Askolassa rengintapaisena. Hän ei pystynyt raskaaseen työhön, mutta pesi savotoilla jätkien pyykkiä, järjesti kortinpeluuta ja hoiti hevosia. Huugo oli mystinen mies, joka ei halunnut paljastaa menneisyyttään.

Marraskuussa 1986 Palsa sai kirjeen Orimattilasta isän sukulaiselta. Sukutarina oli synkkää luettavaa; köyhyyttä, tuberkuloosia, itsemurhia; naiset olivat juosseet jokiin, miehet olivat rampoja. ”Ei ihme, jos mieki olen tällainen”, totesi Palsa tarkoittaen raskasmielisyyttään.

Äiti, Hilja Kenttälä, oli kotoisin Kittilästä, alun perin varakkaasta talosta, mutta oli joutunut köyhyyteen ja ajetuksi pois kotitalosta isänsä kuoleman jälkeen. Hilja tuli kirkonkylälle äitinsä ja siskojensa kanssa. Kunta järjesti heille köyhäinapuna asunnoksi ”kioskiksi” nimitetyn pienen mökin Narikan Kivikankaalta.

Hilja pesi rikkaitten pyykkiä ja siivosi. Huugon ja Hiljan tiet kohtasivat 40-luvulla ja Huugo hankki oman mökin, johon he asettuivat. Hiljalla oli ennestään kolme aviotonta poikaa. Huugo tunnusti virallisesti Kallen lapsekseen 4.11.1952, mutta naimisiin Hilja ja Huugo eivät menneet. Aviottomat lapset olivat Narikalla tavallisia, muu kylä piti niitä häpeänä ja syntinä. Hilja joutuikin monenlaisten moraaliepäilyjen ja juorupuheiden kohteeksi.

Elanto oli jostain hankittava ja Huugo ja Hilja alkoivat majoittaa kulkumiehiä ja trokata viinaa. 1950-luvulla pihapiiriin rakennettiin jäteri-moista vaja kulkumiesten majapaikaksi. Kalle teki tästä vajasta myöhemmin itsellensä ateljeen, jonka nimesi Pilvilinnaksi, Getsemaneksi. Hän valitsi raamatullisen nimen sen sisältämän vertauskuvallisuuden vuoksi.

Getsemane oli puutarha, jossa Jeesus rukoili ennen kuin hänet pidätettiin. Kallelle Getsemane edusti paikkaa, jossa hän kävi omaa sisäistä

Lassi ja Kalle liiterin katolla juhlatunnelmissa 70-luvun puolivälissä. Kuva K. Palsan jäämistö.

kamppailuaan, samalla se oli hänen henkinen turvapaikkansa, sinne hän pakeni aina kun elämä ahdisti; lukemaan, piirtämään ja kirjoittamaan.

”Mie kasvoin jätkien seassa, net pelas yökauet korttia, joi viinaa ja huoras”, Kalle kuvasi lapsuuttaan. Elämän raadollisuus paljastui hänelle liian varhain, siinä ei ollut varaa illuusioille eikä tekopyhyydelle.

Lassi-veli kavereineen pihapiirissä 70-luvun puolivälissä.
Kuva K. Palsan jäämistö.

Äiti ja Kalle 70-luvun puolivälissä kotona.
Kuva K. Palsan jäämistö.

Herkkä poika pakeni mielikuvituksen maailmaan. Heti kun kynä pysyi kädessä, hän alkoi piirtää, se oli hänen tapansa selvitä.

Lapsuus oli täynnä tarinoita kummituksista, murhamiehistä, kuolemasta. Niitä kertoivat kulkumiehet ja myös isä, joka oli verraton tarinankertoja ja kova valehtelemaan. Mökki sai nimekseen "Porvoon mökki", kun isä puhui "porvoonmitalla". Äiti, jonka kotikylä oli muinaisella metsäsaamelaisten alueella, tunsikin myös tarinoita metsän hengistä ja yliluonnollisista asioista. Tarinat ja todellisuus sekoittuivat lapsen mielessä ja näitä aiheita Kalle myöhemmin kuvasi taiteessaan.

Taiteellinen lahjakkuus oli peräisin ehkä äidin puolelta. Kallen serkku, nuorena moottoripyöräonnettomuudessa kuollut Kitty-Kalle, opetti nuoremman serkkunsa piirtämään sarjakuvia. Lisäksi Eero-serkku

harrasti kirjoittamista. Veljekset lukivat venäläisiä klassikoita ja järjestivät keskenään tietokilpailuja ja puhuivat politiikkaa. Arkeen toi rauhaa luonnossa liikkuminen, käytiin hillassa ja kalassa.

Kallesta tuli myöhemmin kirjaston suurkuluttaja. Hän sai oman kirjastokortin 14-vuotiaana. Hän oli tiedonhaluinen, älykäs ja varhaiskypsä, luonteeltaan ujo ja pohtiva. Jo murrosiässä hän oli kahlannut läpi keskeisen maailmankirjallisuuden, perehtynyt Nietzschen rappiopsykologiaan ja Schopenhauerin pessimismiin, perehtynyt taiteen suuriin mestareihin. Van Goghin ja Vilho Lammen kohtalot puhuttivat häntä. Esikuvia oli paljon ja etenkin kaikki nuorena kuolleet taiteilijat ja traagiset kohtalot kiinnostivat Kallea. Hän peilasi omaa elämäänsä näiden kautta. Suuret kirjailijat Sartre, Camus, Sandemose ja erityisesti Strindberg innoittivat häntä. "Strinbergillä oli myrkkypullo pöydällä, minulla naru." Kuolema oli nuoren Kallen alituinen seuralainen ajatuksissa ja teoksissa. Se ei ollut pelottava vaan ystävä ja paras kaveri, vapauttaja elämän ahdistavuudesta. Maalauksessa *Kaksin* vuodelta 1969 Kalle makaa sängyllä lukien Kafkan kirjaa, kuolema istuu vieressä tuolilla. Tunnelma on leppoinen. Tai teoksessa *Taiteilija morsiamineen* samalta vuodelta taiteilija nukkuu kuoleman kanssa. Se on kuin rakastettu. Palsa teki oman kuolinilmoituksensa 20-vuotiaana, siinä hän kuolee tasan 40 vuoden iässä vuonna 1987. Nuorena kuolemiseen liittyi romanttisia ajatuksia. Siitä tuli hänelle eräänlainen pakkomielle ja 1970-luvulla omakuviin tulivat itsetuhoiset elementit ja hirttoköydet.

Nuorimpana lapsena Kalle sai etuoikeuksia. Kun vanhemmat veljet tekivät raskasta työtä savotoilla, Kalle sai käydä koulua ja omistautua taiteelle. Isä kohteli Kallea lempeästi ja otti hänet usein mukaan savotoille, muita veljiä hän kohteli ankarasti.

Hiljan ja Huugon välille tuli välirikko, kun oli herännyt epäily, ettei Huugo olisikaan Kallen biologinen isä. Kalle etääntyi isästä äidin

vuoksi. Myöhemmin hän suri tätä. Kirjeessään Kalle sanoo äidin olevan hänelle sukulaisista läheisin eikä äiti, toisin kuin muut sukulaiset, valita vaivojaan ja kohtaloaan. Hän on vahva. Toisaalta Kalle oli perheestä ainoa, joka kävi katsomassa isää sairaalassa, kun tämä oli kuolemaisillaan.

Lapsuuden kokemukset leimasivat Palsan persoonaa, hänestä tuli ulkopuolinen tarkkailija ja tämä ominaisuus säilyi hänellä läpi elämän.

Se oli sielunmaisema, josta hänen taiteensa aihepiirit kumpusivat; kuolema, perversiot, alkoholi, väkivalta, seksi ja uskonnolliset tabut. Hän sanoi, ettei taustansa vuoksi voi koskaan kuvata elämää kevein siiveltimivedoin vaan raskain ja tummin värein.

ENSIMMÄINEN TAPAAMINEN

Menin tapaamaan Kallea kesäkuussa 1969 sisareni Maaretin pyynnöstä. Kalle oli rakastunut sisareni. He olivat lukiossa samalla luokalla. Maaretin puolelta tunteet olivat ystävyyttä. Maaret oli kaunis ja henkevä, ymmärsi Kallea ja molempia kiinnostivat sekä taide että kirjallisuus. Heillä oli tapana lintsata kouluruokailusta ja viettää aikaa paikallisessa Tikka-baarissa kahvia juoden ja pohtien elämän ja olemassaolon kysymyksiä. He olivat nuoria kapinallisia ja jättäytyivät lukiossa tahallaan luokalle, protestina koulua kohtaan. Maaret kävi usein Kallen kotona katsomassa tämän tauluja ja toi kotiin Kallen tekemiä sarjakuvia. Ne olivat siihen aikaan rajua luettavaa ja ne piti piilottaa vanhemmilta. Tämä oli ensi kosketukseni Kallen taiteeseen. Olin kyllä tietoinen lahjakkaasta nuoresta taiteilijanalusta. Kalle voitti oppikoulussa palkintoja piirustuskilpailuissa ja meillä oli töitä samoissa näyttelyissä. Minä olin jo muuttanut Helsinkiin opiskelemaan, mennyt naimisiin ja olin pienen pojan äiti.

Maaret muutti luokseni lukion viimeisellä luokalla ja meni naimisiin ylioppilaaksi päästyään. Tämä oli Kallelle järkytyksen aihe ja hän vaipui masennukseen. Minä menin siis ikään kuin lohduttamaan häntä.

Pihanurmella istui minua odottamassa ujo, mietteliiäänoloinen nuori mies, jolla oli pitkähäköt, vaaleat, taipuisat hiukset ja erityisen lempeä katse. "Sie tulit", hän sanoi.

Menimme sisälle pieneen mökkiin, jossa oli eteinen ja hellahuone. Sisustus oli niukka, mutta tarkoituksenmukainen; pöytä, astiakaappi, sivustavedettävä sänky ja muutama jakkara ja pesukomuutti. Ikkunalla kasvoi pelargonia. Seinällä olivat Leninin ja Stalinin kuvat ja Kallen lapsena tekemä piirustus huoneesta, jossa pieni, vakavannäköinen, silmälasipäinen poika tekee läksyjä pöydän ääressä.

Kalle asui mökissä äitinsä ja veljensä kanssa. Aikoinaan siinä oli asunut kuusihenkinen perhe, nyt mökin värikäs elämä oli hiljentynyt. Hilja-äiti keitti kahvit ja minulle tarjottiin istumapaikka sivustavedettävältä puusängyltä. Siitä tuli vuosien saatossa vakioapaikkani. Hilja-äiti vetäytyi uunin viereen jakkarakalle. Hänellä oli mekko ja esiliina, hän oli tarkka pukeutumisestaan. Äidillä oli karut, elämän merkitsemät kasvot. Hän oli tottunut peittämään tunteensa. Äidistä huokui hiljainen ylpeys ja suoraselkäisyys. Hänellä oli suojeleva asenne nuorimmaistaan kohtaan ja hän tarkkaili minua hieman epäluuloisesti.

Lassi-veli kääri sätkää nurkassa ja vinoili: "Tajettako sie tyttö olet tullu kattomhan?" Kalle ja minä joimme pannukahvia eripari kupeista hieman hämmentyneinä. Hiljaisuuden rikkoi vain seinäkellon tasainen ääni. Lopulta Kalle nousi, vilkaisi minua kehottavasti ja ymmärsin seurata häntä pihan poikki Getsemaneen, hänen ateljeehensa.

"Kattomma mitä minulla on", hän sanoi ja alkoi nostella töitään eteeni yksitellen, samalla seuraten reaktioitani. Eteeni vyöryi kiihkeästi maalattu omakuvien sarja, sitten outoja ja ihmeellisiä, surrealistisia

Valkoinen Jumalatar, öljy 1987. © Kuvasto 2015.

hahmoja ja maisemia, viljejä värejä. Mitään vastaavaa en ollut koskaan nähnyt. Välillä vilahteli kauniita ja herkkiä asetelmia. Materiaaliksi oli kelvannut mikä tahansa pahvinpala ja kehykset olivat kirveellä veistetyt, muhkuraiset, usein maalattu täyteen pilkkuja.

Kallella ei ollut varaa kalliisiin öljyväreihin tai kankaisiin. Niinpä hän oli tehnyt omia värisekoituksiaan. Joskus valkoisen värin puute oli saatettu korvata hammastahnalla. Tekemisen vimma korvasi puutteelliset materiaalit.

Olin yllättynyt ja liikuttunut. Huoneessa oli hämärää, vaikka ulkona oli kaunis kesäpäivä. Ateljeen ikkunoista tuli niukasti valoa. Olimme kuin suljetussa maailmassa. Seinät oli maalattu täyteen kuvia, siellä oli susi, narri, kummitus ja demoneja. Me ikään kuin kutistuimme niiden keskellä. Meistä oli luonnollista istua vierekkäin puisen laatikon päällä. Tuntui kuin olisimme tunteneet aina ja olleet erossa toisistamme, puhumista riitti tuntikausiksi. Kukapa olisi arvannut, että tästä tapaamisesta tuli elämänmittainen matka ja tärkeä ihmisuhde.

Kalle lupasi, ettei tapa itseään Maaretin tai kenenkään naisen vuoksi ja sanoi kestävänsä elämän iskut sellaisten kuin Strindberg avulla. Hän asetti toisen onnen omansa edelle, näin hän teki myöhemmin vastaavissa tilanteissa. Hän säilytti ystävyyden Maaretiin. Luultavasti rakkaus Maaretiin edusti Kallelle puhdasta ja ihanteellista rakkautta, joka oli ainutkertaista. Hän vaali tätä kuvaa mielessään, vaikka lakkasi puhumasta asiasta.

Vuosia myöhemmin 1980-luvulla hän maalasi kaksi teosta, toisen viimeisenä elinvuotenaan, nimeltä *Valkoinen jumalatar*, tuon nuoruudenrakkauden muistoksi. Niissä kaunis, itämaiseen tanssijan pukuun pukeutunut nainen leijuu ikään kuin ilmassa, ympärillä paheiden ja vaarojen maailma; myrskyävä meri, vedestä nouseva peto, miesten

halut, skorpion. Mutta nainen on turvassa, viattoman aistillisena. Kallen kuoleman jälkeen löysin pienen puisen rasian, joka oli solmittu silkkinauhalla, päällä luki ”Pyhänjäänöksiä”. Rasiassa oli Maaretin Kallelle lähettämiä kirjeitä.

OPISKELU JA ARMEIJA

Tapaamisen jälkeen ryhdyin järjestämään Kallelle näyttelyä Helsinkiin ja toin hänet pyrkimään Ateneumiin. Hän ei ollut koskaan käynyt Rovaniemeä kauempana ja Helsinkiin tulo hermostutti. Kalle pelkäsi, että junassa on varkaita ja varmisteli moneen kertaan, että olen häntä vastassa rautatieasemalla.

Kalle pääsi Taideakatemiaan karsintakursseille, mutta lähti pois kesken kaiken. Harppaus Kittilästä Helsinkiin oli siinä vaiheessa hänelle liian suuri. Myöhemmin hän katui päätöstään ja maalasi aiheesta teoksen *Matkaliput tarkistetaan*, jossa kuolema on konduktöörinä.

Kotimatalla hän poikkesi ihailmansa taiteilija Alpo Jaakolan luona. Jaakola otti nuoren taiteilijan ystävällisesti vastaan ja rohkaisi sanomalla, että taiteen tekemiseen ”tarvitaan vain tarpeeksi hulluutta ja itsetuntoa”. Yhteys Jaakolaan säilyi läpi elämän, mutta toista tapaamista Kalle ei kuitenkaan koskaan saanut aikaiseksi.

Opiskelun aloittaminen Taideakatemiassa onnistui vasta kolmannella yrittämällä vuonna 1973. Sitä ennen Kalle opiskeli pari vuotta Taideteollisessa ammattikoulussa ylimääräisenä oppilaana.

Syksyllä 1969 olivat edessä vielä keskeneräiset ylioppilaskirjoitukset ja armeija. Viimeksi mainittu ehdisti ja Kalle mietti kuumeisesti miten välttäisi asevelvollisuuden. Ylioppilaaksi hän pääsi seuraavan

vuoden tammikuussa, sukunsa ensimmäisenä. Syksyllä 1970 Kalle viipyi kuukauden verran armeijassa, hänet siirrettiin siviiliin ja kahdeksi vuodeksi E-luokkaan ja myöhemmin hän sai vapautuksen.

Lääkärintodistuksessa 1.12.72, joka on kirjoitettu Helsingin yliopistollisen sairaalan psykiatrian klinikalla, sanotaan seuraavasti:

Pyynnöstä todistan, että Hugo Kalervo Palsa on potanut vaikeita masennuskausia keskikoulusta asti. Pakkoajatukset murrosiästä asti kiusana. Koulunkäynnissä hankaluuksia, koska suuressa ihmisjoukossa olo tuntunut ylivoimaiselta. Välillä esiintynyt suuruusajatuksia, jolloin kaikki tuntunut mahdolliselta.

Aina eristäytynyt, kontaktien solmiminen vaikeaa.

V.-70 kuukauden armeijassa, etenkin yhteismajoitus tuntunut sietämättömältä. Joutunut Sodankylän sairaalaan, josta käsin kirjoitettu lääkärintodistus lykkäystä varten. Tällä hetkelläkin asevelvollisuuden suorittaminen tuntuu ylivoimaiselta. Keskustelussa käynyt ilmi pitkäaikainen masennuskausi, suisidali-ajatukset sekä latentti homoseksuaalisuus.

Ottaen huomioon Hugo Kalervo Palsan vaikean labiilin psyykkisen tilan suosittelen kohteliaimmin hänen vapauttamistaan asevelvollisuuden suorittamisesta.

Kalle piti armeijaa lapsellisena ajanhukkana, mieluummin hän keskittyi taiteen tekemiseen. "Tarvitsiko Picasson käydä armeijaa? Paskat! Tarvitseeko Palsan käydä armeijaa? Paskat!" hän kommentoi asiaa helpottuneena.

Helsingissä Kallella oli monia tilapäisiä asuntoja ja rahasta alituinen pula. Hän oli ahdistunut ja itsetuhon ajatukset piinasivat häntä. Ujo luonne hankaloitti kanssakäymistä ihmisten kanssa.

Aluksi Kalle pääsi asumaan alivuokralaiseksi Erkki Pirtolan luokse. Hän oli tutustunut Pirtolaan Turussa voitettuaan Nuorten sarjakuvakilpailun ensimmäisen palkinnon vuonna 1970. Se oli hänen ensimmäinen tunnustuksensa taiteen saralla. Pirtolasta tuli Palsan taiteen ymmärtäjä.

Joskus Kalle joutui lainaamaan rahaa ruokaan opiskelutovereiltaan ja hän kirjoitti kotiin hätäkirjeen, kun vuokranmaksu oli rästissä ja edessä olisi ollut häätö. Myöhemmin tilannetta helpotti opintolainan saaminen ja pientä lisäansiota hän sai tekstaamalla sarjakuvien puhekuplia.

Sopeutuminen Taideakatemiaan kouluun ei ollut itseoppineelle, varhaiskypsälle Kallelle helppoa. Jatkuva oppositioasenne aiheutti yhteen-törmäyksiä. Hän sanoi tehneensä aina päinvastoin, mitä opettajat neuvovat. Jaakko Sievänen, joka oli tuohon koulun rehtori, tokaisi kerran: ”Palsasta se ei tule maalaria kirveelläkään.” Kalle uhkasi jopa koulusta erottaminen, mutta Kimmo Pyykkö, joka oli kuvanveiston opettajana, laittoi arvovaltansa peliin ja Kalle sai jäädä. Kalle viihtyikin paremmin kuvanveisto-opiskelijoiden parissa, maalarit olivat hänestä nynnyä porukkaa. Parhaimmaksi ystäväksi kouluajoilta tuli kuvanveistäjä Pekka Pitkänen, josta myöhemmin tuli aviopuolisoni. Moni tällä hetkellä arvostettu taiteilija opiskeli Palsan kanssa yhtä aikaa, mm. Pekka Kauhanen, Matti Peltokangas, Martti Aiha ja Matti Nurminen.

Jälkeenpäin Kalle oli kuitenkin tyytyväinen opintoihinsa ja sanoi oppineensa uusia maalaustapoja ja olisi halunnut jatkaa grafiikan opiskelua, mutta häntä ei hyväksytty jatko-opintoihin.

Kalle sai päästötodistuksen Taideakatemiaan koulusta, 13.5.77, ja hänen suorituksiaan arvioitiin: Maalaustaide välttävä, piirustus, sommitelu ja grafiikka tyydyttäviä, anatomia ja materiaalioppi erinomainen,

Atelier Backasin näyttelyssä Helsingissä, vuodenvaihte 1972-73. Kuva K. Palsan jäämistö.

perspektiivi ja taidehistoria hyvä. Maalaustaiteesta hän sai siis huonoimman arvosanan.

Opintojen päätyttyä Kalle kirjoitti äidilleen, että haluaisi vielä jäädä Helsinkiin. Käytännön esteinä olivat asunnottomuus ja rahapula. Mitä siis tehdä? Kittilässäkään ei ollut kunnollisia työtiloja. Tätä pohdintaa ja identiteettikriisiä hän on kuvannut kauniissa teossarjassa *Lähtö, Paluu, Odotus*. Sinisävyisissä maalauksissa mies hiihtää, nukkuu tai istuu huoneessa, jossa sataa lunta. Ikkunan takana toisilla on kesä, hänellä huoneessaan talvi ja yksinäisyys. Mies on sulkeutunut omaan maailmaansa. Joskus hän hiihtää ympyrää, on umpikujassa.

Väliaikaisena ratkaisuna Kalle lähti Laukaalle maolaisten kommuuniin. Ei niinkään ideologisista kuin käytännön sanelemista syistä. Kalle ei halunnut sitoutua poliittisesti vaan säilyttää vapautensa taiteilijana. Hän oli kasvanut kommunismin hengessä ja oli aina heikkojen ja sorrettujen puolella. Mutta ”miten surrealistisesta perverssistä voisi tulla marxilainen romantikko”, totesi hän. Hän ei halunnut vetää tekopyhästi ”työläistaiteilijan” takkia niskaansa, vaan antaa mielikuvituksen lentää vapaasti.

1960- ja 70-luvut olivat poliittisesti voimakasta kuohunnan aikaa ja Kalle seurasi minua maolaisten ja myöhemmin Suomi–Palestiina-seuran toimintaan, vaikka ei uskonutkaan maailmanparannukseen ja kritisoi minua yksisilmäisyydestä ja sanoi maolaisillakin olevan omat luopionsa.

PALUU KITTILÄÄN

Lopulta ainoaksi vaihtoehdoksi jäi paluu Kittilään. Kalle suhtautui kotiseutuunsa kaksijakoisesti. Hän vihasi ja rakasti sitä yhtä aikaa. Sieltä oli päästävä pois, mutta kun oli päässyt, oli pakko palata. Kallelle Kittilä

OVENRAOSTA KÜSEMINEN
SALLITTU

Kalervo Palsan (1947–87)
kirjeissä Maj-Lis Pitkäselle
maailma on vailla suojaa,
suodattamaton. Kirjeet
äidille ovat toisenlaisia.

Maj-Lis Pitkäsen ja Tuula
Karjalaisen kirjoitukset
täydentävät kuvaa.

JOHNNY
Kniga

9 789510 412886

74.9 ISBN 978-951-0-41288-6

#kirja
WWW.KIRJA.FI